

Együtt akadémikusok és tsz-tagok

Amatőr néprajzi gyűjtők országos tanácskozása

Október 29. és november 1. között Szegeden rendezték meg az önkéntes néprajzi és nyelvjárási gyűjtők országos találkozóját, melyen a szegedi kutatókon és érdeklődőkön kívül mintegy 250 vendég vett részt.

Ez a találkozó adott arra alkalmat, hogy akadémikusok, egyetemi tanárok, tudományos kutatók, muzeológusok, vidéki pedagógusok, evangélikus lelkészek, nyugdíjas tisztviselők, tsz-tagok, a honismereti szakkörök vezetői — egy szóval mindazok, akiknek a népi hagyományok és értékek felkutatásához és megőrzéséhez valami-féle közik van, találkozhassanak, kicserélhessék véleményüket és eredményeiket.

A megyei és városi tanács nevében Hantos Mihály, megyei vb. elnökhelyettes, a Magyar Tudományos Akadémia nevében pedig dr. Bárczy Géza akadémikus, egyetemi tanár üdvözölte a találkozózt.

Ezután dr. Ortutay Gyula akadémikus, a Magyar Néprajzi Társaság elnöke mondott megnyitó beszédet.

— Szeged városában itthon érezzük magunkat — kezdte beszédét. — Szeged és a néprajz kapcsolata gazdag múltat tekint vissza, s hogy ma is elevenen él, azt mi sem bizonyítja jobban, mint hogy a 75 évvel ezelőtt alapított Néprajzi Társaság vezetéseiben ma is több szegedi kutató vesz részt.

Szeged és a néprajz kapcsolatát mutatják olyan tudósok nevei is, mint Csaplár Elemér, Vargha János, Kálmán Lajos, Herman Ottó, Herman Antal, Katona Lajos és mások. S e sorban feltétlenül meg kell említenünk Bálint Sándort, aki nemrég ünnepelte hatvanadik születésnapját, s éppen most fejezte be Szeged néprajza című összefoglaló művét.

Ortutay Gyula ezután az önkéntes gyűjtőmozgalom történetéről és jelentőségéről beszélt. Huszonöt évvel ezelőtt, 1939-ban hirdette meg Györfy István az első Tájékoztató pályázatot, ugyanakkor alakult meg a Néprajzi Társaságon belül az önkéntes gyűjtők szakosztálya is. A felszabadulás után az állam támogatása és a

szükségszerű decentralizáció lehetővé tette a gyűjtőhálózat egyenletes fejlődését.

Az első nap délelőttjének programjában szerepelt még a XII. Országos Néprajzi és Nyelvjárási Gyűjtőpályázat eredménykihirdetése és díjkiosztása. A pályázat eredményességét némileg érzékeltették a következő adatok: 339 pályamű érkezett be 11 ezer 168 oldal terjedelemben. A legjobb dolgozatokat öt feladatra osztották: I. díjjal, hét I. díjjal, tizenhét II. díjjal és számos harmadik díjjal jutalmazták.

A Csongrád megyei pályázatok közül többen nyertek értékes díjakat, felsőoktatási intézményeink szempontjából azonban különösen jelentős Szabó József, Kovács Margit és Jaksa Ágnes szerzeménye. Szabó József, aki tavaly volt V. éves bölcsész, s jelenleg a Radnóti Miklós gimnáziumban tanít, Hangtani jelenségek Nagykönyvi község nyelvjárásában című dolgozatáért III. díjat, Kovács Margit főiskolai hallgató Szóreg község földrajzi neveiről írt dolgozatáért pénzdíjazta, Jaksa Ágnes egyetemi hallgató pedig Kihalt kismesterségek Szegváron című dolgozatáért könyvdíjazta.

Ezután két napig következett egymást az érdekesebbnél-érdekesebb előadások, mégpedig olyan csoportosításban, hogy valamely nyelvész, vagy néprajzos elemzett egy a maga szakterületéhez tartozó elméleti kérdést, majd néhány önkéntes gyűjtő saját anyagával illusztrálta azt.

A földrajzi nevek gyűjtésével, a paraszti gazdálkodás néprajzi vonatkozásaival, a Szeged vidéki folklorral, valamint egyéb jelentős nyelvészeti és néprajzi témákkal kapcsolatban olyan neves tudósok foglalták össze eddigi kutatásaik eredményeit, mint dr. Szabó István, a történettudományok doktora, dr. Benkő Loránd, a nyelvtudomány doktora, dr. Inczei Géza főiskolai tanár, dr. Deme László kandidátus, dr. Tóth István kandidátus, dr. Knieza István akadémikus, dr. Barabás Jenő kandidátus, dr. Nyíri Antal kandidátus, dr. Végh József kandidátus és dr. Bálint Sándor kandidátus.

Vélemények a konferenciáról

Dr. Nyíri Antal, a Magyar Nyelvtudományi Intézetnek tanszékvezető egyetemi tanára bevezetőben annak jelentőségét méltatta, hogy végre felmérhettük erőnket, láthatunk, hogy milyen nagy az önkéntes gyűjtők tábora. S ha meggondoljuk, hogy más országokban ez a munka sokkal nagyobb múltat tekint vissza, s már jóval előrébb tartanak, nagyon fontos tudnunk, hogy mire vagyunk képesek.

S a kapott helyzetkép egyáltalán nem elkésztő, sőt nagyon is biztató. A konferencia lelkes előadóinak és hallgatóinak méltatása mellett különösen az önkéntes gyűjtőkről beszélt meleg hangon. Két tsz-tag nevét külön is kiemelte: Papp Imre szentesi és Rakonczai Ferenc vásárhelyi gyűjtőket. (Micsoda néprajzosok lehetnek volna, ha iskolázhatták volna magukat!) Ez a lelkes gyűjtőgárda ugyanakkor

most bepillantást nyert a marxista szemléletbe, s láthatja nagyobb összefüggésekben is, hogy mihez kell az az anyag, melyet ő gyűjt.

Nyelvészeti szempontból felhívta a figyelmet a konferencia a földrajzi nevek gyűjtésének fontosságára. A gazdasági átalakulások következtében ugyanis a határmezsgyékre el fognak tűnni, s a régi gazdálkodási és társadalmi formák ismerete szempontjából nem közömbös, hogy ezeket összegyűjtöttük-e. Különösen értékes volt ebből a szempontból Inczei Géza előadása.

Dr. Ferenczi Imre, az egyetemi Néprajzi Intézetnek adjunktusa mindenekelőtt kiemelte, hogy a konferencia lényegében betöltötte hivatását, mert lehetőséget teremtett a néprajz és nyelvtudomány iránt érdeklődők számára, hogy tudományos konferencia keretében cseréljék ki tapasztalataikat s

számot adjanak eddigi eredményeikről, ugyanakkor a különböző kutatási területek legjobb szakemberei elősegítették az önkéntes gyűjtők további fejlődését.

Az önkéntes gyűjtők munkája azonban nemcsak tudományos stúdium, hanem nemzeti nevelés is: A szülőföld, a nép szeretete és ismerete szorosan összefügg egymással, hiszen népünk évszázados kincseit becsülnék meg azzal, hogy megmentjük őket a feledéstől.

A konferencia visszatérőzi a gyűjtőmozgalom széles körű kibontakozását, melynek jelentős tényezője a szakemberek és az önkéntes gyűjtők együttműködése. Nagyrészt ezt tette lehetővé a színvonal jelentős emelkedését is, jelezve, hogy a tudomány számára az önkéntes gyűjtés egyenrangú társ. Nyugodtan mondhatjuk, hogy a mozgalom ezzel felnövekedett.

A konferencia tehát nemcsak hivatását töltötte be, hanem kijelölte azt az utat, melyen a társadalmi gyűjtés tovább haladhat: tudományos kutatók és társadalmi gyűjtők együttműködése, az ország különböző tájai iránti érdeklődés fokozása, az országos együttműködés teremtése, a legfőbb kutatási feladatok kijelölése.

G. Vass István

Az érdekeltek szava

FIATAL OKTATÓK LAKÁSHELYZETE A TERMÉSZETTUDOMÁNYI KARON

Minden bevezető nélkül beszéljenek az érdekeltek. Juhász Miklós a Növénytan Intézet fiatal tanársegéde: „Albérletben lakom másodmagammal havi 220 forintért. Ehhez jön még a fűtés, világítás is. Hasonló „bajban” szenvedő kollégáimmal sokat gondolkoztunk már azon, hogy miképpen lehetne valami eredményt elérni a lakáskérdés megoldásában, egyáltalán milyen lehetőségekkel számolhatunk.

Először is a lakáshoz pénz kell. Állami lakás kiutalására semmi reményünk nincs. — De honnan vegyünk pénzt? Hisz egy tanársegédi fizetés 1750 forint. Ebből 200-at tesznek ki a különböző levonások. Ha egyedül szeretne lakni az ember, minimum 300 forint a lakbér. Étkészésre elmegy közel 500 forint. Sajnos vacsorát a menzán nem kapunk! — Ezen kívül mindenki követelményekkel lép fel. Az ember fáradtságos napi munkája után — és fiatal lévén — egy kis szórakozásra is vágyik. A moziban azonban nem ülhet a harmadik helyre — mint hallgató korábban —, mert megszólják „nézd a tanársegéd új milyen skót” stb. Szinte reprezentálni kell.

HOGYAN LEHETNE?

De nézzük csak a lehetőségeket. Van többféle is —

Elvileg. Emeletrépités: sajnos nem megy, nagyon sok igényjogosult van, úgy is mondhatnám „sok az eszkimó, kevés a foka.”

Társas lakás: ennek semmi akadálya nem lenne, csak az első befizetési összeg 40 ezer forint. Ez az összeg akkor állna a rendelkezésemre, ha a keresetemet három éven át az utolsó fillérig félretenném. Ez is tárgytalan. Volna még egy lehetőség és talán ez lenne a legmegoldhatóbb. Egy bizonyos összeget, 10 ezer forintot mindenki tudna gyűjteni, az OTP, vagy az egyetem kölcsönként szintén adna egy meghatározott összeget és az ún. „KISZ-lakások”-hoz hasonlóan felépítenék egy lakótömböt. Az építkezésből mi is — az érdekeltek — társadalmi munkában részt vállalnánk, — így csökkentve az építkezés költségeit. Ez lenne a legideálisabb megoldás.

Az albérlok keserű kenyerét eszi dr. Gál Dániel is. Feleségével és kisgyermekével már jónéhány éve egyetlen szobában lakik. Szinte még ennél is lehetlenebb Tóth József gyakornok esete. Ő ugyanis be-

járó. Hőmezővásárhelyről minden reggel ideutazik, este vissza. Felesége és kisgyermeké ott él. Naponta 3 órát rabol el az utazás, munkájától és a családjától, — a fátársától is említve.

EZ IS KÁLVÁRIA

Akinek rendelkezésére áll a szükséges pénzösszeg, még egyáltalán nem biztos, hogy lakáshoz jut. Erdemes elgondolkozni dr. Molnár Béla adjunktus „lakáskálváriáján.” A következő történet. 1960-ban a Városi Igazgatási Osztály emeletrépitésre kijelölt egy házat a Takaréktár utcában az egyetem dolgozóinak részére. 1962-re be kellett fizetni a kezdőösszeget (40 ezer forintot).

1963 tavaszán kiderült, hogy az épület nem bírja el a ráépítendő emeletet és esztétikailag sem illene bele a városképbe.

1963 nyarán az Igazgatási Osztály újabb házat jelölt ki a Bajcsy-Zsilinszky utcában. 1963 decemberében el kellett volna kezdeni az építkezést. 1964. január 28-án „felvonultak”. Tavasszal és nyáron addig jutottak el, hogy megkezdték a bontást.

Az első átadási határidő: 1964. november. Még meg se kezdték a ráépítést, csak a régít újítják.

A közelmúltban leállították az építkezést. Az Építőipari Vállalat ugyanis nem vállalja, mert ez az épület sem bírja el az újabb emeletet.

Az egyetem 10 dolgozója (dr. Molnár Bélával együtt) a befizetett összeggel lakás nélkül, mint igényjogosultak albérletben élnek. Megoldásra semmi remény még a jövő évben sem.

KÖZÖS ÉRDEK

Kellene valami megoldást találnunk az illetékeseknek. Sürgősen! Hiszen az egyetemnek is érdeke lenne, hogy a legjobbak itt maradjanak. Igen, hogy itt maradjanak, mert vannak akik elmennek — különösen a vegyészek közül. S ennek fő oka a lakáshiány.

M. R.

Mészáros Rezső

Szegedi természetjárók

Két szakosztály működik a három felsőoktatási intézménynél

Meredek sziklák, fenyőerdő, havas csúcsok, szelíden kanyargó, lágyvízű folyók, aranyhomokos Balatonpart. Mind, mind szemet gyönyörködtető látvány. Valljuk meg őszintén, szeretjük a természetet, a bennünket körülvevő világot. Szeretünk utazni, új tájakat megismerni.

Ritkán gondolunk arra, hogy ez is testedzés, ez is sport. Nem sokat tudunk a természetjárásról, mint sportról, különösen alföldi (szegedi) viszonylatban nem. Ez volt a fő indítéka annak, hogy felkeressem városunk egyik ismert, kitűnő természetjáróját, dr. Tóth Imrét, a Földrajzi Intézet tanársegédjét és az egyetemi, főiskolai természetjárók helyzetéről, egyáltalán a természetjárásról érdeklődjem.

— Nagyon örülök, hogy végre napirendre került ez a kérdés is — mondja. Hadd mutassak rá először a természetjárásnak az ifjúság tömeges igénye kielégítésében elfoglalt helyére. Az elmúlt évben megalakult az MTS. Egyik feladatát tűzte ki, hogy meg kell szervezni az ifjúság tömegeinek a sportba való bevonását. Az MTS a KISZ-szel szoros összhangban azt akarja elérni, hogy a testnevelés a sport mindennapos szükséglet legyen. Ennek érdekében fokozni kell a sportban résztvevők számát. Ezt gátolja a pályahiány, felszerelés hiánya stb. Ezek leküzdhetetlen akadályok lennének? Nem! Elő kell segíteni a természetjárás fejlődését. Itt nem kell külön pálya, sem különlegesebb felszerelés. A Szeged környéki ártéri erdők, Mártély a felüdülés és a pihenés kitűnő „pályái”. Csak sajnos kevesen ismerik.

A SZEAC-ban és a Tanárképző Főiskolán is működik természetjáró szakosztály. Eredményeik figyelemre méltóak. Igen agilis vezetői vannak. A SZEAC-ban Praefort László medikus irányítja a 120 tagú (nagyon kevés!) csoportot. Rendkívül kevés az orvos, jogász és bölcsész természetjáró. Nagyközkezdveltségnek örvend a matematikus, fizikus és vegyész hallgatók körében, és szinte hihetetlen, hogy a földrajzosok nem rajonganak érte — pedig nekik kellene az „éllovasoknak” lenni.

— Mivel foglalkozik a szakosztály?

— Egész éves programunk van. Legfontosabb a Szeged környéki táj megismerése. Ezenkívül havonta egy alkalommal olcsó (félárú utazással) 60–70 forintos kétnapos hegyvidéki túrákat szervez, ahol a hallgatók megismerkedhetnek az ország legszebb vidékeivel, annak földrajzával, történetével. Tehát nem csak gyaloglásból áll egy ilyen túra.

Minden télen (a vizsgaidőszak után) hagyományos, olcsó stábot szerveznek a tagok részére.

Olcsó külföldi túralehetőség is van. Hatvanöt nyarán rendezik meg a Szeged—Novi Sad kajaktúrát. A Magas Tátrába, Thüringiába való utazásra is nyílik lehetőség.

Ezek a túrák nem kívánnak semmiféle előképzettséget, nem kell vizsgát tenni, nem kell szabályokat bema-golni!

A természetjárással komolyabban foglalkozók részére időnként tájékoztatói versenyeket rendeznek. Ez már komoly fizikai és szellemi előképzettséget igényel. A SZEAC tagja a múlt évi megyei női bajnok: a harmadéves matematikus Sági Beatrix. Az idei csapatbajnokságon előkelő helyezést ért el a csapat: Bankovics A. Balla V. Révész I. Molnár B. Tamási J.

Sajnos nagyon kevés a női versenyző. A nagyjából női létszámmal rendelkező Bölcsészkar igazán jobban képviselhetné magát.

— Mi a helyzet a Tanárképző Főiskolán?

— Itt a természetjáró mozgalom csupán két éves múltat tekinthet vissza. A 70 tagú csoportot Sebő László harmadéves hallgató vezeti. Komoly segítséget nyújt Bagó Sándor adjunktus, aki maga is aktív természetjáró. Sajnos a főiskolán nincs utánpótlás. A harmadévesek rövidesen „kirepülnek”, és fennáll a széthullás szomorú lehetősége.

— Hogyan lehetne elősegíteni a természetjárás fejlődését?

— Először is nagyobb propagandára lenne szükség. A természetjárás részére fórumot kellene teremteni.

Golyabálak

Az egyetem és a főiskola folyosóin tett első lépéseket emlékeik a hideg, esős, szeles őszi hónapok is.

Filmkritika helyett

Bocsásson meg, de nem egyedül van a moziban! Nem tehettem másként, szólnom kellett. Nevetése és együgyű megjegyzései a Vízintézet vonalán című filmre határozottan bosszantottak. Egy főiskolástól nem ezt vártam. Nemtetszését nagyon sivár módon adta tudtomra. Úgy éreztem magam egy pillanatra, hogy gyerek-előadáson vagyok, gyerekek között, akik hangos megjegyzésekkel illetik a film várta-ntan akár várt fordulatát.

Ha nekem nem tetszik, nem szükséges ezt messze hallhatóan tudtára adnom szomszédoknak, aki érdeklődve szemléli a filmet. Igen

gyerekek mentalitására utal egy extrém újnak, érdekesnek elhamarkodott, figyelmen kívül hagyott. S ha nem nyerte el tetszését a film ne a vetítés alatt alkosson véleményt — fennhangon. Nem szándékom a műről nyilatkozni, de egy vulgárisnak látszó gondolat: nem minden hülyeség, ami annak látszik, vagy nem minden érthetetlen, ami elvont.

Bizonyára jónéhányan sértve érezték volna magukat, ha pozitív véleményüket az „Archimedes, a csavargó”-ról állandó, értelmetlen közbeszólásaimmal nem tiszteltem volna. Pedig valóban így volt e közepes film esetében. Gaál Csaba